

Fig. 129. U 991. Broby, Funbo sn. Efter B 546.

det i båda inskrifterna talas som »stenar». Det blir naturligt och begripligt, endast om de båda stenarna ha stått i närheten av varandra och tillsammans utgjort ett minnesmärke.

Runformer, ornamentik och ristningsteknik vittna otvetydigt om att ristaren är Fot, såsom såväl v. Friesen som Brate ha antagit. Särskilt påfallande är likheten med Fresta-gruppens stenar (U 267, 268, 269 och 255). De båda Broby-stenarna U 937 och 991 utgöra ett motstycke till de runstenar, som Jarlabanke har låtit resa vid Täby-bron (U 164 och 165) och låtit förse med likalydande inskrifter. Mästaren är också där Fot.

Mittfältet på stenen upptages av ett fyrfotadjur, sett från sidan: huvudet, med mandelformigt öga, är en variation av runslingans, kroppen är smal och långsträckt, fötterna, med tre tår, äro med spiraler infogade i bålen, svansen är upplagd utefter ryggen och slutar i en spiral. Liknande djurbilder förekomma på andra ristningar av Fot: U 955 och 980; jfr även U 176 och 937. Triskelen på den ena och djurbilden på den andra av de båda samhöriga stenarna ha säkerligen haft en rent dekorativ uppgift.

992. Broby, Funbo sn.

Pl. 37, 38.

Litteratur: Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Upsala» (1869), s. 68; UFT h. 3 (1873), s. 40; O. v. Friesen, Anteckningar (UUB).

Äldre avbildning: UFT h. 3, pl. 5; v. Friesen foto (UUB).

Runstenen står i betesmark på södra sidan om ån, i kanten av åbrinken, som här gör en ganska kraftig nedskärning i terrängen (»skornan»), 70 m. SSÖ om landsvägsbron för vägen

Broby—Bärby, omkr. 300 m. rakt SV om huvudbyggnaden, 200 m. SSV om U 990 och 991. — Platsen är utmärkt på geologiska kartbladet »Upsala».

Stenen omtalas första gången i beskrivningen till Geologiska kartbladet »Upsala» (1869): »SSW från Broby, liggande högt upp i södra åbrinken, troligen hittills oanmärkt.» Några år senare blev den upptagen i C. A. Klingspors Upplandsbeskrivning i UFT (h. 3, 1873): »Vid Broby, på andra sidan om ån, är en förut ej känd runsten nyligen upprett, han tyckes hafva varit större.» v. Friesen har (den 16 maj 1906) i närheten trott sig finna spår av en broanläggning: »Vid ändan af en numer täml. otydlig vikingatids broläggning tvärs öfver ån mot en högre framskjutande afsats af åkerjorden på ö. sidan ån. Bron har tydl. gett gården namn — 9 å 10 meter rakt nordvest ligger ett stenblock som är ett fragm. af en runsten — endast svaga spår af slingor och runor (trott mig se **kop** i början).» — År 1950 flyttades stenen, som sjunkit ned i marken och lutade bakåt, 1½ m. åt SV och restes på fast grund. Ristningsytan är som förut vänd åt NÖ.

Blågrå, grovkorning granit. Höjd över nuvarande markytan 0,90 m., bredd 1,35 m. Endast nedre delen av stenen är bevarad, med ungefär halva ristningen. Den förlorade övre delen har förgäves sökts i omgivningarna. Ytan är tämligen knottrig, och inskriften därför svårläst. Ristningen är ej särdeles djup, på vissa ställen grund och svagt skönjbar. Det finns många förvillande fördjupningar. Det fordras god belysning för att ristningen skall framträda tydligt. Ristningens komposition synes ha varit lik den på U 990. Den har bestått av två rundjur, sammankopplade upptill och nedtill, och på stenens mitt ett stort kors. Det kan knappast råda något tvivel om att det är samme ristare, som har utfört de båda Broby-stenarna U 990 och 992, och att de sålunda äro fullt samtida. På U 990 ha båda rundjuren lagts på samma sätt, med huvudena nedtill på stenen. På U 992 har däremot den vänstra ormen haft sitt huvud nedtill, den högra upptill. Inskriften har börjat i den högra ormen upptill och så gått runt och slutat i den vänstra ormen upptill. Början och slutet äro därför förlorade.

Inskrift:

... $\underset{5}{\text{ustain}} \times \underset{10}{\text{fopur}} \times \underset{15}{\text{fopur}} \times \underset{20}{\text{sin}} \times \text{auk} \times \text{at} \times$
 $\underset{25}{\text{kuþsrik}} + \underset{30}{\text{fopur}} \times \underset{35}{\text{sin}} \times \underset{40}{\text{auk}} \times \text{at} \times \underset{45}{\text{kunu}} \dots$

... [Ø]ystæin, faðurfaður sinn, ok at Guðrik(?), faður sinn, ok at Gunnu ...

» ... [efter] Östen, sin farfader, och efter Gudrik(?), sin fader, och efter Gunna ... »

Till läsningen: I första namnet äro alla runorna säkra. Nedre bst i 7 **f** är grund; men **f** är sannolikare än **m**. 8 **o** är fullt säkert; likaså 13 **o**. Sk efter 16 **r** är svagt, liksom de flesta sk i inskriften. Sk efter 24 **t** är särskilt grunt, osäkert. 25 **k** är icke stunget. 25—26 **ku** är tydligt; bst i 27 **p** är svag, men sannolik; 28 **s** är svagt. 29—31 **rik** är säkert, ehuru rätt grunt. 33 **o** är säkert; nedre bst dock kortare än den övre. Sista delen av inskriften är tydlig. 45 **k** är icke stunget.

UFT (1873): 7 **m**, 8 och 13 **o**, 25—31 **kuþsuik**(??), 33 **o**; intet sk efter 36 **r**; 45—48 **kunu**. v. Friesen: 7 **f**, »möjl. **m**», 8 och 13 **o**, 25—31 **kuþsiik**; 27 **p** anges som osäkert; 29 **i** »l. **r** l. **u**??»; 33 **o**.

Det namn, varmed den bevarade delen av inskriften börjar, har utan tvivel varit Östen. Framför den skadade runan 1 **u** torde sålunda ha gått ett **a**, sålunda **austain**. — Något mansnamn, som direkt svarar mot 25—31 **kuþsrik**, är icke känt. Säkerligen är det *Guðrikr*, som avses, med **ps** tecknat för **ð**. Detta namn är känt från flera uppländska inskrifter: U 29, 355, 649, L 179 Broddebo, Skuttunge sn, möjligen också U 21 (... **brik** felläst för **prik**?). — 45—48 **kunu**, var-

med inskriften avbrytes, kan vara ack. av kvinnonamnet *Gunna*; se om detta U 43. Gunna har i så fall säkerligen varit moder till den man, som har rest stenen.

Inskriftens innehåll kan då med ganska stor sannolikhet fastställas sålunda: en man har rest stenen till minne av sin farfader Östen, sin fader Gudrik och sin moder Gunna. Den har börjat med ett namn, åtföljt av orden **raisti** × **stain** × **þana** × **at**, sammanlagt omkr. 25 runor (och 6 skiljetecken) före 1 **u**. Efter 45—48 **kunu** har närmast följt × **moþur** × **sina**. Under förutsättning av ristningens symmetriska anordning har det då funnits plats för ytterligare omkr. 15 runor. Detta är tillräckligt för den sedvanliga bönen för de döda, som samme ristare också har anbragt på U 990, alltså: **kuþ hialbi ot þaina**.

En ortografisk överensstämmelse med U 990 är, att ristaren använder **o**-runan som tecken för icke nasalerat *a*-ljud (**foþur** × **foþur**, **foþur**).

993. Brunnby, Funbo sn. Nu vid Bärby.

Pl. 41.

Litteratur: B 548, L 306, D 1:250. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 153; R. Dybeck, *Reseberättelse* 1864 (ATA); UFT h. 3 (1873), s. 40; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 102; S. B. F. Jansson, *Rapport till Riksantikvarien* 8/12 1949 (ATA).

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 548); Dybeck (D 1: 250).

Runstenen står rest i betesmarken V om Broby, vid norra sidan av landsvägen Uppsala—Funbo kyrka, 3,5 m. från vägbanan och 12 m. från ladugårdens sydvästra hörn. Den ristade sidan är vänd emot vägen.

I en ransakning av fornlämningar, som år 1677 inlämnades av länsmannen And. Pehrsson Rox, omtalas två »stenar» vid Brunnby: »Brynby torp en steen in i vreten. En Dito Något längre där ifrån i skougen». Troligen är det den senare uppgiften, som åsyftar U 993. I en förteckning över »Uplands Runstenar», som ingår i Peringskiölds *Monumenta* (nr 28), återkomma dessa uppgifter i följande form: »Brunby tä 1 st. — Ibidem en moot Torpet in i Giärdet 1 st.» Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Brunneby skogstä i Funbo» (B 548: »Brunby skogs tä»; L 306: »Brunneby skogstä»). — Dybeck omtalar i sin reseberättelse 1864, att »runstenen, som förr stått i 'Brunnby skogstä' (Bautil), ligger nu till hälften afslagen såsom trappsten i Bärby.» D 1:250: »Ligger för närvarande till trappsten i en gård i Bärby.» Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Upsala» (1869): »vid Bergby, något defekt, ligger som tröskelsten.» UFT h. 3 (1873): »Blott halfva stenen finnes qvar och ligger för närvarande som trappsten i en gård i Bärby.» — Stenen söktes förgäves vid runstensinventeringarna 1942 och 1945. På hösten sistnämnda år återfanns den utanför ladugården vid Broby, liggande i botten av gödselstaden, 4 m. N om ladugårdens nordvästra hörn. Den flyttades då till sin nuvarande plats, där den restes 1950.

Redan på träsnittet B 548 är stenen genom en horisontal spricka kluven i två delar. Det är den övre, större delen, som numera finnes i behåll. Fotändan är åtminstone f. n. försvunnen. Sannolikt har den stannat kvar på den ursprungliga platsen, vid »Brunneby skogstä.» Det är svårt att numera exakt bestämma denna plats.

Ljusgrå granit med rödaktiga inslag. Det bevarade toppstyckets höjd (vid h. sidan) 1,50 m., bredd 1,10 m. Det består av två stycken, hopfogade med stenkitt. Upptill på v. sidan är ett stycke avslaget. Ytan är rätt ojämn, med knölformiga upphöjningar. Den är rätt blanksliten, vilket vittnar om att stenen länge har legat som tröskel. Ristningen är grund och delvis svår att säkert fastställa.